

HERRIKO HAIZEA / **Editorea:** Gernikatik Mundura • G48799308 • Foru plaza, 2 • Kultur Etxea • 48300 Gernika-Lumo / **Email:** gernikatikmundura@gernikatikmundura.org / **web:** http://gernikatikmundura.wordpress.com / **Arduradunak:** Berezi Zabala, Jokin Alberdi, Elia Malaxetxebarria eta Sara Nicholson / **Argazkiak:** Gernikatik Mundura / **Bazkideak:** Iñaki Uribarrena / **ISSN:** 1137-6589 **Lege gordailua:** BI-489/97 / **Disenua:** goikipedia / **Inprimaketa:** Gráficas Fika.

GEREIZPETATIK 11 IZPI: SUMANDO VOCES SILENCIADAS A LAS NARRATIVAS DE VIDA

“ Gereizpetatik 11 izpi: ahots isilduak bizitzaren narratibara gehituz” proiektuak Urdaibako eta Tolimako (Kolonbia) lurraldeetan gizarte kritikoago eta inklusiboago bat sortzea du helburu. Horretarako, prozesu parte hartzaile bat sortu da, non gizartean entzuten ez ditugun kideen narratibak eta zer esanak batu ditugun giza eskubideen urraketak ikustarazteko eta hauei amaiera emateko sentzibilizazio ekintzak egin ditugu, bai Urdaibai bai Cajamarcan (Tolima, Kolonbia). Hurrengo horrietan dituzue kronika batzuk, irakurri eta zabaldu!

“ Gereizpetatik 11 izpi: sumando voces silenciadas a las narrativas de vida” tiene como objetivo construir una sociedad más crítica e inclusiva en los territorios de Busturialdea-Urdaibai y Tolima (Colombia). Para ello y con el objetivo de visibilizar las violaciones de derechos humanos que ocurren en nuestros territorios, se ha llevado a cabo un proceso participativo tanto en Busturialdea como en Tolima donde hemos recogido las narrativas de vida y preocupaciones de personas y colectivos que a menudo quedan silenciados en nuestra sociedad. En las siguientes páginas encontraréis algunas crónicas ¡Lean y compartan!

Antolatzailea / Organiza:

Laguntzaileak / Colaboran:

Babesleak / Apoyan:

¿QUÉ PASA CON LAS TRABAJADORAS DE HOGAR Y DE CUIDADOS?

Desde este proyecto estamos apoyando procesos participativos y espacios de encuentro para escucharnos, dialogar y generar propuestas con trabajadoras de hogar y de cuidados, mujeres activistas de diferentes edades, orígenes, religiones, ideologías y de identidades sexo-genéricas diversas, y compañeras de la Red Bilgune (Gernikatik Mundura, Ideasur y Gernika Gogoratuz).

Estos encuentros nos han permitido conocer la realidad de las trabajadoras de hogar y cuidados de cerca. Hemos sabido que muchas trabajadoras de hogar y cuidados viven situaciones laborales precarias a causa del desconocimiento de derechos tanto por parte de las trabajadoras como **por las partes contratantes: las familias.**

Muchas mujeres trabajan sin contrato, sin estar dadas de alta en la Seguridad Social, lo que supone un obstáculo para sus derechos de cotización, bajas laborales, vacaciones, descansos obligatorios, seguros por desempleo...

¿Vamos a seguir perpetuando estas injusticias?

En relación a los contratos laborales, varios de los testimonios recogidos subrayan la sistemática práctica de no pagar las horas extra, de no respetar los días festivos, de reducciones de salario por descuentos por alojamiento y comida, y todo tipo de triquiñuelas de las que salen siempre perjudicadas.

Zaintza eta garbiketara lanetan diarduten emakume askok, kontratu gabe egiten dute lan, Gizarte Segurantzaren altan eman gabe. Hori oztopo izugarria da haien lan eskubideak, hau da, kotizazioa, lan bajak, oporrak, derrigorrezko lanarteak eta langabezi segurantzak, besteak beste, betetzeko. **Bidegabekeri horiek bultzatzen jarraituko al dugu?**

Estas malas prácticas y condiciones laborales se agravan todavía más a raíz del maltrato por parte de las familias contratantes y empresas intermediarias, a través de chantajes y amenazas que derivan en la propagación del miedo a que las despidan, o tengan problemas legales por querer hacer uso de sus derechos.

A menudo, las familias se aprovechan de la necesidad económica o de la condición administrativa irregular para abusar de sus servicios.

En numerosos casos no sólo se dan maltratos psicológicos, sino que también está presente el maltrato físico y el abuso sexual.

Sarritan, familiak langileen administrazio-egoera irregularraz eta haien behar izan ekonomikoaz aprobetxatzen dira haien zerbitzuez baliatzeko. Gainera, kasu askotan tratatu txar psikologikoak, fisikoak eta bortxaketak gertatzen dira.

Ante esta realidad las mujeres trabajando en el sector de los cuidados **demandan...**

Horren aurrean zaintza eta garbiketa lanetan diartuten emakumeek zera **eskatzen dute...**

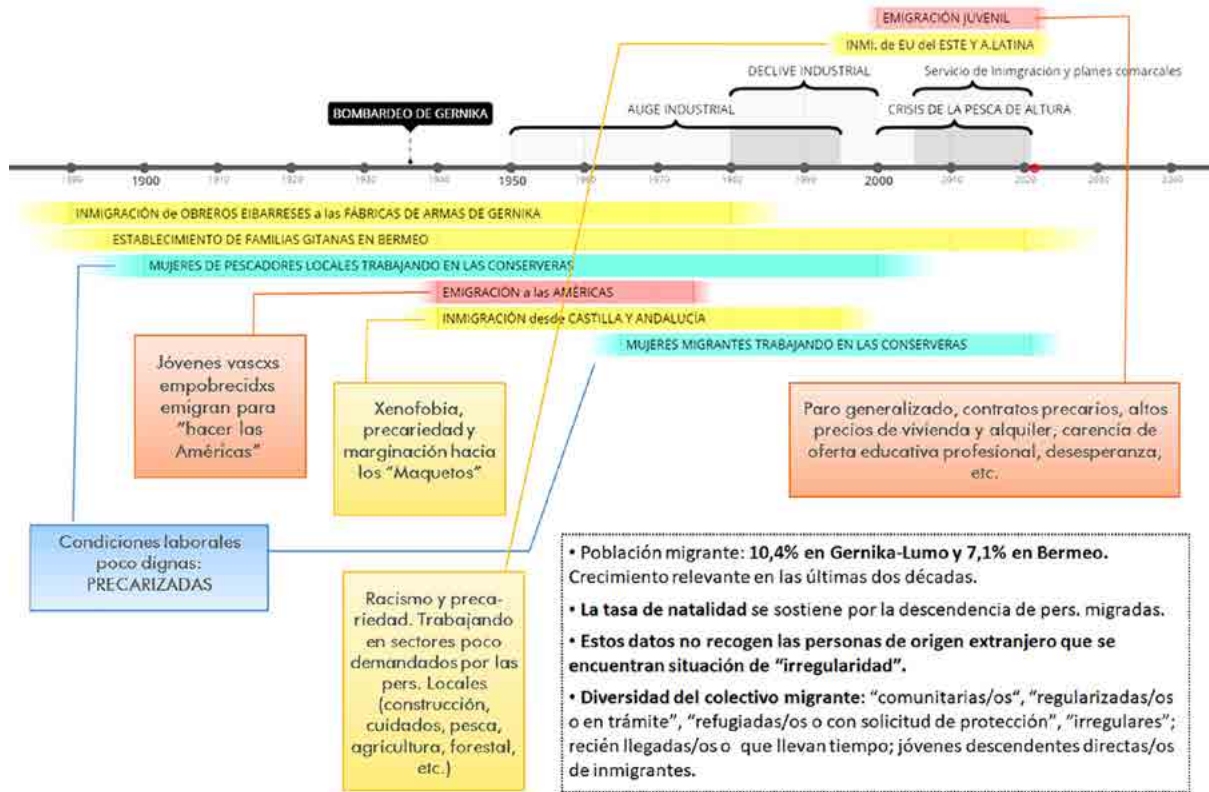

Guzti horregatik, etxean zaintza eta garbiketa **zerbitzuak izan nahi badituzu...**

1. Ezagutu zaintza eta garbiketa langileen eskubideak: Real Decreto 1620/2011, de 14 de noviembre edo etxeko langileen eskubideen aldeko elkartean: <https://ath-ele.com/>
2. Egin kontratu duina!
3. Lanbide arteko gutxieneko soldata errespetatu! Informazio gehiago nahi baduzu, ATH-ELE weborriko [Tabla de salarios mínimos](#) atalean aurki dezakezu.
4. Errespetatu langileen lanaldia eta deskantsurako denbora:
  - Gehieneko lanaldia asteko 40 ordukoa da
  - Lan egun batetik besterako 12 orduko gutxieneko deskantsua
  - Astean elkarren segidako 36 orduko deskantsua
5. Errespetatu zure langileen oporraldirako eskubideak: urtean 30 egun.

GURE HERRIAK MEMORIA DU

Migrazioak joan eta etorrikoak direla ahazten zaigu. Gure aitona amonek alde egin behar izan zuten Gerra Zibil garaian. Orduko gazteek, lan falta dela eta "a hacer las Americas" alde egin behar izan zuten. Eta horien antzera, gaur egungo gazteek ere Europara alde egiten dute: lan prekarizatu bat esperientzia apur baten truke!

Era berean, XX. mendeko 50 eta 70. hamarkaden bitartean, Andaluziatik, Extremaduratik eta Gaztelatik Busturialdera etorri ziren ehunka pertsona. "Maketok" diskriminazio ugari bizi izan zituzten, bertokoekin elkarbizitza ez zen batere erraza izan. Ordea, haien erresistentzia eta ahaleginei esker, komunitateetan eraikitako laguntza sareei esker, bigarren belaunaldien eskolaratze eta euskalduntze prozesuei eta bertokoekin jositako sareei esker, egoera horri aurre egin zioten.

Gaur egun datozen etorkinek ere antzeko zerbait bizi dute. Administrazioaren jarrepa pasiboak bultzatuta, Ekialdeko Europatik, Amerika Latinatik eta Kontinente afrikarretik aukera berrien bila datozen pertsonak berriz ere oztopo larriak bizi dituzte haien egunerokotasunean: "paperak" lortzeko oztopo instituzionalak, lan abusuak, alokairua bilatzeko zailtasunak eta mespretxu arrazistak, besteak beste.

Gauzak horrela eta aurreko belaunaldietan gertatu zenaren antzera, Busturialdea hobe bat eraikitzeko erronka ugariaren aurrean agertzen gara berriz ere. Gizarte inklusibo eta bidezkoago bat eraikitzeko bidean hainbat betebeharrak ditugu aurretik. Ezinbesteko dugu eskualdean berdintasunean oinarritutako hezkuntza sustatzea. Etorkinak gure komunitateetan hartu behar ditugu eta haien partaidetza bermatu behar dugu. Ezinbestekoa da baita euskal kultura eta etorkinen kulturen arteko elkarbizitza bultzatzea. Eta azkenik, premia dugu bertoko jendearen aurreiritziak eta diskriminazio jarrerak deusezte.

Gure eskualdeko migrazio-memoriak erakutsi digun bezala, gure elkarbizitza zatitzen duen mespretxuei eta zurrumurru arrazistei aurre egiteko elkartasun harrera eta kulturartekotasunaren alde egitea beharrezkoa da.

Horregatik, bidezko gizarte bat eraiki bahi duten hango eta hemengo pertsona anitzekin sareak josten jarraitzen dugu, hausnarketa eta desikaste espazioak antolatuz eta, elkar ezagutzeko, bat egiteko eta alaitasunez bizitzea merezi duten gizarteak eraikitzeo kulturarteko jaialdiak antolatuz.

Las personas inmigrantes que vinieron en los años 2000, observan que las personas que han llegado recientemente tienen que hacer frente a los mismos problemas.

Tenemos cambios pendientes...

¿acaso no queremos ser una sociedad más solidaria?

Esaterako, hamarkada bat igaro ondoren, “Bizi Naizen Lekutik” dokumentala berrikusi genuen, bertako protagonistekin batera. Ondoren egungo kezken inguruan aritu ginen eskualdeko agintari eta gizarte-eragileekin batera burututako tailer baten. Horrez gain, “Astra Iluntzeak”en parte hartu genuen, non musikaren laguntzaz ondoko mural hau margotu genuen, gure herrietako aniztasuna eta partaidetza ikustarazteko eta aldarrikatzeko.

Durante el proceso de participación llevado a cabo con la comunidad inmigrante, **los y las participantes compartieron sus preocupaciones y problemáticas...**

Las personas migradas viven muchas dificultades para conseguir el padrón, para homologar sus estudios o para abrir cuentas bancarias.

Además existe mucha desinformación al rededor de las ayudas sociales y el acceso a la salud pública

**GOGORATU!
ERROLDA EGITEA
ESKUBIDE BAT DA
ETA DOAINEZKOA DA!**

**ESKUBIDE
GUZTIAK
DENONTZAT!**

Socialmente, la **criminalización de las personas inmigrantes, los bulos y rumores sobre el cobro de ayudas y las actitudes racistas**, aunque no muy generalizadas, son una constante en la comarca

A pesar de la ayuda que ofrece el servicio de inmigración de la mancomunidad, por lo general no hay una buena política de acogida e integración desde nuestras autoridades y **existen muchas dificultades para acceder a ayudas sociales** como la RGI, asistencia para el acceso a la vivienda o becas escolares

Viven situaciones de desempleo, explotación, abusos y precariedad laboral. Además, se encuentran con serias dificultades para sobrevivir ante la falta de ahorro, especialmente tras la pandemia de la COVID-19 donde un gran número de inmigrantes se vieron afectados por los recortes de contratos, y las ventas de los vendedores ambulantes descendieron

La comunidad inmigrante vive discriminaciones en el acceso a la vivienda. En muchas ocasiones los arrendatarios se niegan a alquilar sus viviendas a personas migradas y, a menudo, cobran un dinero extra por empadronarlas en sus viviendas

**PODEMOS LOGRAR VIDAS DIGNAS
SI NO REPRODUCIMOS ESTAS
ACTITUDES Y ANIMAMOS
AL RESTO A NO HACERLAS.**

**NINGUNA PERSONA ES ILEGAL...
¿A CASO VAMOS A DEJAR
QUE ESTAS ACTITUDES SIGAN
DÁNDOSE? DEFENDAMOS LOS
DERECHOS HUMANOS.**

A menudo se sienten desamparados y tienen miedo a la hora de denunciar. Además de eso, las dificultades idiomáticas, la falta de espacios para el mestizaje y la convivencia con la población autóctona, los delitos de odio y episodios racistas, tienen un enorme impacto en la salud mental de la comunidad migrante

... pero también **han compartido sus demandas**

Beste kolektibo batzuekin aliantzak eraikitzen jarraitu behar dugu. Elkarlanean indartsuagoak gara egunerokotasunean bizi ditugun diskriminazioei aurre egiteko.

Necesitamos impulsar actividades de participación comunitaria diversa que nos permita conocer otras realidades locales y dar a conocer las nuestras.

Eskualdeko ikastetxeetan arrazakeria eta estereotipoen inguruko sentzibilizazio kanpainak egin behar ditugu. Gazteak etorkizuna badira eta gizarte bidezko eta inklusiboago bat eraiki nahi badugu, ezinbestekoa da inguruko ikastetxeekin arrazakeriaren aurka elkarlanean aritzea!

Necesitamos recuperar y fortalecer espacios comunitarios mestizos como Arroces del Mundo.

Necesitamos impulsar campañas informativas para fomentar alquileres para las personas inmigrantes. Tenemos que erradicar los prejuicios y estereotipos que nos impiden acceder a una vivienda digna!

Son necesarias las redes de apoyo para facilitar el acceso a la vivienda, evitar las exclusiones racistas en las inmobiliarias y promover la confianza y el apoyo, observar y plantear alternativas como alquileres sociales, padrones sociales, proyectos de vivienda social autónomos...

Bertokoen, errefuxiatuen eta etorkinen arteko elkarguneak aurkitu behar ditugu

Los apoyos individualizados son necesarios pero es muy importante no caer en dinámicas paternalistas que perpetúen la desigualdad entre la comunidad inmigrante y la autóctona.

E S K A K I Z U N A K / D E M A N D A S

Imajinazio pixka batekin eta lanari ekinez, posible da egoera horri **aurre egiteko alternatibak bilatzea!**

Egoera bidegabe honen aurrean gure eskualdean hainbat lan proposamen sortu dira: etorkinen alokairua sustatzeko kanpainak bultzatzea, etorkin eta bertokoen arteko harremanak sustatzeko elkarguneak berreskuratzea (Munduko Arrozak, Astra Iluntzeak, Berbalagunak), bai eta hainbat ekimen ere: Busturialdea Harrera, Senegaldarrei zuzendutako laguntza taldea edo “Lurre Hurre” nekazaritza kooperatiba, besteak beste.

“LURRE HURRE”

ADMINISTRAZIO-EGOERA IRREGULARREAN DAUDEN ETORKINENTZAKO ALTERNATIVA

Bermeoko “Lurre Hurre” proiektua, administrazio-egoera irregularrean dauden etorkinei aukera berri bat emateko helburuarekin sortu zen, COVID-19 pandemia garaian. Horrela azaltzen du Mirene Juarezek, sortzaileetako batek: “Bermeon pandemia aurretik “Café y Tertulias” batzuk egin genituen Bermeoko auzokideen eta etorkinen arteko harremanak sustatzeko. Hortxe konturatu ginen batez ere Senegaletik etorritako gazteak egoera oso latzean bizi zirela. Pandemia heldu zenean haien bizi baldintzak are gehiago okertu ziren eta proiektua martxan jarri genuen gehien bat gazte senegaldarrei etxebizitza bat eskaintzeko helburuarekin, kalean bizi ez zitezen.” Gaur egun proiektuak etxebizitza (etxeke gastuak barne) eta nekazaritza formakuntza eskaintzen ditu Almiken, Bermeon. Horrela dio Josu Ojinagak, beste sortzaileetako batek: “Konturatu ginen harreraz haratago doan proiektu bat sor genezakeela. Etxebizitza bat eskaintzeaz gain guretzako garrantzitsua zen gazteei ikasten eta garatzen jarraitzeko aukera ere ematea. Beste alde batetik, Busturialdeko nekazal munduaren beherakadak ere arduratzen gintuen. Horrela, pentsatu genuen “Lurre Hurre” proiektuaren bitartez bi problematika horiei irtenbidea aurki geniezaiokeela. Gaur egun, Lurre Hurreko erabiltzaileak elizak utzitako etxebizitza batean bizi dira Almiken eta orain arte abandonatuta egon diren inguruko lursailetan burutzen dute haien nekazal formakuntza, lurrari erabilpen bat emanez. Etorkinek ekoiztutako produktuen salmentarekin eta diru laguntzen bitartez mantentzen dugu proiektua. Beraz, badakizue, animatu eta erosi gure otzarak!!”

Lurre hurre

Bolondres eta bazkide bila gabilta!

Parte hartu nahi izanez gero,
jarri gurekin kontaktuan:

lurrehurre.elkartea@gmail.com

634 807 574 / 635 700 143

LANDA EREMUA, POSTALETARAKO ARGAZKIEK ESKUTATZEN DUTENA

Sarritan landa-eremua erromantizatzen dugu. Polita da gure burua baserri baten bizitzen imajinatzea, natura, animaliak, norberak ekoiztutako produktuak... Gainera COVID-19ak landa eremura hurbiltzera bultzatu gaitu, hirietatik alde egin eta lasaitasun pixka bat bilatzeko. Ordea, landa eremuak erronka ugari bizi ditu gaur egun.

Gernikatik Munduran, Mugí Paisaiako ekintzaileekin elkarlanean, erronka horien inguruan sakondu nahi izan dugu, eta Busturialdea-Urdaibaiko landa eremuan bizi diren pertsonekin elkartu gara postaletarako argazki erromantikoek ezkututzen duten errealitatea ikusteko. Hartu-eman horretan zera jakin dugu...

Landa- eremuko udalerrri gehienak despopulazio- eta zahartze-prozesuak bizitzen ari dira.

Jaiotza-tasa gero txikiagoa da eta gazteek eskualde-buruetara edo probintzia-hiriburuetara mugitzeko joera dute. Udalerrri txikiak ez dira gai izaten ari biztanleria berria erakartzeko edota biztanleria gaztea sustraitzeko.

Ondorioz, **herri txikiak eta landa eremuko auzoak "logela-herri" bihurtzen ari dira.**

Lan egiteko biztanleek eskualde-buruetara joan behar izaten dute, landa gune askotara oraindik ez da internet iristen eta etxetik lan egitea ez da posible izaten. **Bestalde, emakumeek lan-aukera murriztagoak dituzte, haiek jarraitzen baitute etxeko lanen eta zaintza lanen arduradunak izaten.**

Hala ere, tokiko eta kanpoko biztanleek bertara bizitzen joateko nahia dagoela ikusita eta baserri huts asko daudela jakinda, **lan iturri potentziala** hauteman daiteke baserriak birpopulatzeko eta tokiko ondarea zaindu eta balioesteko.

Urbanizagarri dagoen lurzoru urria herri-zentruetara edota eskualde-buruetara mugatuta dago. Ondorioz, landa-nukleo txikiek ezin dute biztanleria gaztea mantendu edo populazio berria erakarri; alde batetik, ezin dituztelako etxebizitza berriak egin, eta bestetik, **baserriak berrizteko oztopo ugari aurkitzen baitituzte** (lizentziak, finantziazioa, etab.).

Despopulazioaren eraginez **identitate bizia galdu** arren, belaunaldiz belaunaldi, zenbait **balio zehatz transmititzen jarraitzen dira** eskualdean; baserriak bizirautearen beharra eta baserriekiko maitasuna, familiak duen garrantzia eta baserriko bizitzari eusteko beharrezkoak diren zereginak, batik bat. Hori ez ezik, landa eremuko **bizilagunen arteko bizikidetzari eta kolektibotasunari balio handia ematen jarraitzen zaio**, despopulazioa saihesteko babes eta zaintza iturri baitira.

Elikadura ohituren aldaketak ere eragin handia izan du landa eremuan. Urteetan zehar, lekuko elikagaien ekoizpenak eta kontsumoak beherantz egin du, merkatuak eta salmenta guneak ahulduz eta murriztuz. Herritarrok jaten dugun elikagaietatik oso ehuneko txikia da plaza-merkatuetan erosten duguna

Bitartean, nekazaritza eta abeltzaintza jarduerak murrizten diren ahala, merkatuan gero eta postu gutxiago daude eta plazan dauden baserritar saltzaileak ez dira gailentzen bir-saltzaileen gainetik. Merkatu plaza turistikoki goraiatzen bada ere, salmentarako trabak gero eta handiagoak eta korapilatsuagoak dira. Beharrezkoa da beraz plaza eta bertako ekoizleak babesteko neurriak hartzea

Merkatuak elkargune garrantzitsuenetariko bat izaten jarraitzen du. Bertan ekoizleen arteko loturak sustatzen eta mantentzen dira eta horregatik, baserritar eta ekoizleek merkatua zaindu eta bizirik mantentzeko irmoa dute

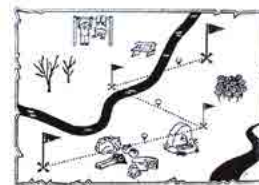
Guzti horretaz aparte, gaur egungo mugikortasun beharrak herri txikietako eta landa eremuko komunitateetan eragin handia du. **Ibilgailuentzako errepideak areagotuz eta oinezkoenak gutxiagotuz joan diren heinean**, bizilekuen eta bizilagunen arteko loturak urrundu egin dira. **Errepide nagusiek biziguneak zatitu** dituzte, bizilagunen arteko sakabanatzea areagotuz eta landa eremuko biztanleak oinarritzko zerbitzuetatik urrundu. Sarritan landa eremuko herritarrek **garraio publikoen geldilekueetatik urrun** bizi dira eta horrek ibilgailu pribatu bat izatera behartzen ditu herritarrek. Gauzak horrela, autorik ez duten edo erabili ezin duten herritarrek isolamenduan geratzen dira.

Horrez gain, landa eremuko ibilbideak autobide bihurtu dira azken hamarkadetan, tarte horietako interakzioak eta bizigarritasuna urratuz eta oinezkoentzat arriskua areagotuz.

Hori horrela, babestu beharrekoak diren **baserrien arteko bide zidorrak eta mendibideak berreskuratzen ari dira, gune horiek segurutzat antzematen baitira.**

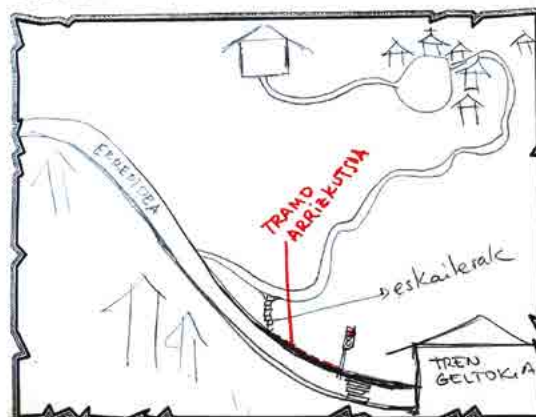
Aldiz, elkargune berri horiez gain, ezinbestekoa da **ondare inmaterialaren sorleku eta gotorleku diren** herri txikietako plazak, azokak, erromeriak eta antzinako eskolak berreskuratzea, bertan ohiturak, hizkuntza, memoria eta belaunaldi belaunaldi igarotzen den jakituriaren ondorengotza babesten baitira.

Elkarguneak falta diren errealitate honetan, **bizigarriak diren espazioak sortzea premiazkoa da. Beraz, zergatik ez dugu ondare izugarri honen alde apustu egiten, horren memoria, zaintza eta balioa berreskuratzeke?**

IBILBIDEA / RECORRIDO

Marratzu ezazu egindako bidea /
Dibuja el camino que has realizado

Belaunaldi-erleboa sustatzera bideraturiko zaintza politikak, programak eta alternatibak behar ditugu!

Herrietako merkatuak eta ekoizleen salmenta guneak babestu behar dira!

ESKAKIZUNAK

Beharrezkoa da Busturialdean nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoaren gaineko formakuntza zentroak sortzea.

Agintariak, ekoizleentzako lagungarri diren tresneria eta politikak eskaini behar dituzte.

Merkatuan, bir-saltzaileak eta ekoizleak bereizteko neurriak hartu behar dira, bertoko ekoizleei babesa emanez.

Herri moduan elikadura ekoizteko gai garela sinistu behar dugu, gaitasun kolektiboen alde apustua eginez.

Ezinbestekoa da eskualdean bertoko elikadura babestea!

GEREIZPETATIK 11 IZPI EN CAJAMARCA (TOLIMA, COLOMBIA)

El proyecto "Gereizpetatik 11 Izpi: Sumando Voces silenciadas a las narrativas de vida" también se ha llevado a cabo en Cajamarca (Tolima, Colombia), donde los y las investigadoras, estudiantes y egresadas de la Universidad del Tolima y habitantes del municipio, han logrado llegar a lugares recónditos del municipio, escuchar diversas voces que nunca antes habían sido escuchadas con tanta atención, voces de mujeres campesinas en especial, que gracias a los materiales realizados en el marco de este proyecto han podido tener el alcance y la incidencia que jamás antes habían tenido. Los jornaleros y jornaleras, campesinado sin tierra, también han tenido un papel importante: es la primera vez que se reúnen y reflexionan conjuntamente sobre sus problemáticas, impulsando a generar conciencia crítica sobre las causas de ellas. Finalmente, los participantes del colectivo de juventudes arraigaron a tal punto el proceso que, actualmente, un grupo de ellos y ellas se encuentran haciendo incidencia en los colegios rurales más alejados a través de cine foros, dando continuidad voluntariamente a la semilla que se ha sembrado. Gracias a este proyecto y a las personas colaboradoras en el mismo, los jóvenes y las mujeres participantes del proyecto se encuentran generando o reforzando procesos asociativos para incidir en su municipio. A continuación podréis leer una crónica que nos acerca a entender las formas en las que se han tejido esos lazos territoriales desde la conciencia situada y el apoyo mutuo:

“A todos los que vivíamos allá, nos desplazó la minera y nunca nadie nos ha querido escuchar”

A la Rubia de la vereda Potosí, la conocí antes del proyecto Gereizpetatik 11 izpi, porque tanto a ella como a mí nos gusta el trabajo comunitario, a la otra Rubia nunca, antes de las reuniones con el colectivo de mujeres, la había visto. Esta última me sorprendió cuando durante una reunión, en el casco urbano de Cajamarca, contó la misma historia que su homóloga en Potosí durante la reunión anterior. La multinacional minera llegó a asentarse en el territorio de las Veredas, El Diamante, La Luisa y La Paloma; para iniciar su proceso de exploración a principios de los 2000.

La Rubia del casco urbano ya tenía a su hija mayor, quien apenas contaba un año, cuando iniciaron las visitas del catastro, un abogado que trabajaba para la minera; a veces venía solo, a veces con empleados judiciales del Estado. La convencieron de que, si no vendía, el Gobierno Colombiano la expropiaría, ya que el proyecto minero era de interés nacional. Así que presionada psicológicamente vendió la finca que su padre le había heredado, le dio la parte a su hermano y así, le apuntaron un pedazo irremplazable de sí misma, al igual que la a Rubia de Potosí cuando siendo una adolescente, su padre, asustado por lo que le pudiera pasar, vendió la finca a la minera y toda su familia se dispersó.

Pasaron muchos años antes de que pudiera volver a vivir en Cajamarca, ahora junto con su esposo y sus hijos, es feliz en la vereda Potosí, pero tiene unos vecinos que le preocupan; las multinacionales aguacateras, que ya están comprando en la vereda y el rumor es que al final todos y todas deberán vender. La Rubia del casco urbano, después de contarle que había escuchado de un caso similar en una vereda lejana, me dijo. “A todos los que vivíamos allá, nos desplazó la minera y nunca nadie nos ha querido escuchar”.

Por: Jhenifer Andrea Rodríguez Morales.

BAZKIDE LAGUNTZAILE HARPIDETZA

Gernikatik Mundura bazkide egin zaitez, imprima hau bete eta honako helbidera bialdu egizu:

DATU PERTSONALAK:

Izen deiturak:

Helbidea:

P.K. Herria: Probintzia:

Telefonoa finkoa: Mobila:

Posta elektronikoa:

Gernikatik Munduran helburuetan lagundu gura dot. (X batez markau egizuz aukeratutako laukixuak)

URTEKO ZENBATEKOA:

25 €

Besterik

ORDAINKETA ERA:

Banku helbideratzea

Banku taloia

Posta giroa

Banku transferentzia

**KUTXABANK: ES28 2095 0043 11 9023958910
LABORAL KUTXA: ES24 3035 0022 45 0220040600**

Administrazio gastuak murrizten laguntzeko, ahal dozula, zure aportazioa banku helbideratzearen bidez egiteko eskatzen deutsugu. Zure aportazioa banku helbideratzearen bidez egin gura badozu, honako datuok betetzeko erregu egiten deutsugu.

Kontuaren titularra:

Banku edo kutzaren izena:

Bankuaren helbidea. Zur e taloitzean edo libretan begiratu eta zure kontuaren datuak osorik bete (20 digituak)

Erakunde kodea	Bulegoa kodea	Kd	Kontu zenbakia

..... (e)n, 20 ..... (e)ko ..... aren ..... (e)an.

gernikatik mundura

Foru Plaza, 2 (Kultur Etxea).48300 Gernika-Lumo
Tel: 94 627 02 01 Faxa: 94 625 50 60
gernikatikmundura@gernikatikmundura.org
http://gernikatikmundura.wordpress.com